

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

BESLUT
2025-05-22

Ärendenummer
NV-01035-25

Beslut om betydande miljöpåverkan

Beslut

Naturvårdsverket beslutar med stöd av 6 kap. 7 § miljöbalken att ändringarna av handlingsplanen mot spridningsvägar för invasiva främmande arter inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Bakgrund

Naturvårdsverket, tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten, ansvarar för att ta fram en handlingsplan för prioriterade spridningsvägar av invasiva främmande arter enligt artikel 13 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter. Handlingsplanen ska ses över åtminstone vart sjätte år. Befintlig handlingsplan togs fram 2019 och har nu uppdaterats.

En myndighet eller kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning ska göra en strategisk miljöbedömning, om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan enligt 6 kap. 3 § miljöbalken. Att ta fram en handlingsplan mot spridningsvägar och att se över den samma krävs enligt lag eller annan författning. Myndigheterna har därmed undersökt om ändringarna av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan samt samrått i frågan med berörda myndigheter.

Skäl

Tillämpliga bestämmelser

Enligt 6 kap. 5 § miljöbalken ska en myndighet eller kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning undersöka om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, om

1. frågan om betydande miljöpåverkan inte är avgjord i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 4 §, eller
2. planen, programmet eller ändringen inte omfattas av undantaget i 3 § andra stycket.

Enligt 6 kap. 6 § miljöbalken ska undersökningen innebära att myndigheten eller kommunen

1. identifierar omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan, och
2. samråder i frågan om betydande miljöpåverkan med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet, om myndigheten eller kommunen inte redan i identifieringen kommer fram till att en strategisk miljöbedömning ska göras.

Av 6 kap. 7 § miljöbalken följer att myndigheten eller kommunen ska efter undersökningen i ett särskilt beslut avgöra om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Beslutet ska redovisa de omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan. Beslutet ska göras tillgängligt för allmänheten.

Av 5 § miljöbedömningsförordningen (2017:966) framgår vilka omständigheter en undersökning enligt 6 kap. 6 § miljöbalken ska utgå ifrån.

Naturvårdsverkets bedömning

Nedan bedöms de omständigheter enligt 5 § miljöbedömningsförordningen som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan.

De aktuella ändringarna av handlingsplanen innebär att nya spridningsvägar har identifierats och att ytterligare åtgärder som Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ska genomföra har tillkommit. Åtgärderna avser att öka medvetenheten kring spridningsrisken av invasiva främmande arter.

Handlingsplanen anger inte förutsättning för verksamheter eller åtgärder och är inte rättsligt bindande utan utgör endast ett strategiskt dokument för det fortsatta arbetet med att begränsa spridning. (5 § 1. a)

Handlingsplanen mot spridningsvägar kan komma att få betydelse för åtgärdsprogrammen för Nordsjön och Östersjön genom att de mest relevanta spridningsvägarna lyfts fram. Därutöver kan handlingsplanen även komma att få betydelse för den kommande naturrestaureringsplanen som även den kommer ha till syfte att bidra till bevarandet av biologisk mångfald. Handlingsplanen mot spridningsvägar bedöms endast vara av positiv betydelse för miljöeffekterna i förhållande till den kommande naturrestaureringsplanen och åtgärdsprogrammen. (5 § 1. b)

Syftet med handlingsplanen är fortsatt att minska den oavsiktliga spridningen av invasiva främmande arter, genom att öka medvetenheten om spridningen av invasiva främmande arter och deras miljöpåverkan. Åtgärdernas syfte att öka medvetenheten om spridningen av invasiva främmande arter kan bidra till ökat intresse för biologisk mångfald generellt och de ekosystemtjänster som naturen ger. De ändringar som gjorts i handlingsplanen bedöms ha en positiv betydelse för och bidra till att främja en hållbar utveckling då det gör den mer anpassad efter nuvarande förutsättningar i miljön. (5 § 1. c)

De miljöproblem som är relevanta för planen är att invasiva främmande arter utgör ett hot mot biologisk mångfald och de ekosystemtjänster som den biologiska mångfalden bidrar till. Invasiva främmande arter kan även påverka infrastruktur och människors hälsa på ett negativt sätt. Invasiva främmande arter är arter som med människans hjälp flyttats från sin naturliga miljö till en ny miljö och som i den nya miljön får negativ påverkan på inhemsk biologisk mångfald. Att arter flyttas med människans hjälp sker ibland medvetet, men en

stor andel främmande arter flyttas av människan omedvetet. Arter följer med som fripassagerare på fartyg, maskiner, fordon och vid transport av varor och gods mellan platser på jorden. Målet med den uppdaterade handlingsplanen är att genom analys se över åtgärder mot spridningsvägarna för att minska oavsiktlig spridning av invasiva främmande arter. Planen bedöms inte medföra några nya miljöproblem eller försämring av befintliga utan bidrar till att avhjälpa det befintliga miljöproblemet, att invasiva främmande arter sprids och påverkar den biologiska mångfalden negativt, och detta görs genom att öka medvetenheten. (5 § 1. d)

Ändringarna av handlingsplanen medför övervägande positiva miljöeffekter då minskad oavsiktlig spridning av invasiva främmande arter bidrar till bevarandet av biologisk mångfald. De mindre önskvärda, men kortvariga, miljöeffekter som kan uppstå är indirekta och sker då åtgärder vidtas felaktigt till följd av ökad medvetenhet kring spridningsrisker. Handlingsplanen ger dock inte rekommendationer kring metoder för spridningsbegränsning utan det hanteras i annan ordning genom vägledning och tillsyn.

Spridningen av invasiva främmande arter sker i princip i alla naturtyper och över hela landet och det är därför svårt att peka ut utmärkande egenskaper för påverkade områden. Generellt kan sägas att naturtyper som har ett mycket kargt och kallt klimat, så som våra fjällmiljöer, berörs något mindre. Dock föreligger en framtida spridningsrisk även för dessa miljöer med ett gradvis varmare klimat till följd av klimatförändringarna. (5 § 3.)

Om medvetenheten kring spridning av invasiva främmande arter ökar i samhället, vilket är huvudsyftet med åtgärderna i handlingsplanen, finns en möjlighet att avhjälpa och motverka negativa miljöeffekter. Sådana kan exempelvis vara minskad biologisk mångfald, negativ påverkan på odling och matproduktion, negativ påverkan på fastigheter och bebyggd miljö, negativ påverkan på fiske och jakt samt negativ påverkan på människors hälsa. (5 § 4.)

Ändringarna av planen innebär främst att miljöeffekter kommer uppstå i Sverige. Viss positiv effekt till närliggande grannländer kan antas i och med minskad spridning av särskilt spridningskraftiga invasiva främmande arter från Sverige. Några negativa miljöeffekter utanför Sveriges gränser till följd av ändringarna i handlingsplanen bedöms som mycket osannolika. (5 § 5.)

Omfattningen av miljöeffekterna blir mer eller mindre aktuella i olika delar av landet beroende på om invasiva främmande arter har spridit och etablerat sig där. Den totala geografiska ytan av Sverige som berörs av invasiva främmande arter är mycket svår att uppskatta men ändringarna av handlingsplanen bedöms kunna ge goda förutsättningar att uppnå flera positiva miljöeffekter i många delar av landet. (5 § 6.)

Risker för människors hälsa eller för miljön till följd av allvarliga olyckor eller andra omständigheter är mycket osannolika eftersom handlingsplanen är på strategisk nivå och omfattar inte några operativa lösningar utan endast kommunikativa åtgärder, samråd och samverkan som Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ska genomföra. (5 § 7.)

Eftersom åtgärderna i den ändrade handlingsplanen är av medvetandehöjande karaktär finns det inte förutsättningar att bedöma det påverkade områdets betydelse och sårbarhet på grund av intensiv markanvändning, överskridna miljökvalitetsnormer, dess kulturvärden eller andra utmärkande egenskaper i naturen. (5 § 8.)

Ändringarna av handlingsplanen kan medföra positiv påverkan på skyddade områden till följd av aktörers förändrade beteenden på grund av de medvetandehöjande åtgärder som ingår i planen och som leder till minskad spridning av invasiva främmande arter. (5 § 9.)

Naturvårdsverket konstaterar att de miljöeffekter som förväntas uppkomma till följd av ändringarna av handlingsplanen mot invasiva arters spridningsvägar sker då åtgärdsförslagen som framgår av planen genomförs. Det rör sig om positiva effekter på miljön. De föreslagna åtgärderna syftar till att öka medvetenheten kring spridning av invasiva främmande arter, primärt genom informationsinsatser. De eventuella negativa miljöeffekter som kan uppstå är indirekta, genom att mottagarna av information eller vägledning enligt handlingsplanen inte agerar korrekt, och bedöms som mycket begränsade. Under perioden för den föregående handlingsplanen, år 2019–2025, har ingen betydande negativ miljöpåverkan kunnat påvisas.

Naturvårdsverket bedömer mot bakgrund av ovan att det inte finns skäl att anta att ändringarna av handlingsplanen mot spridningsvägar för invasiva främmande arter kan medföra en betydande miljöpåverkan.

Beslut har fattats av avdelningschef Fredrik Hannerz efter föredragning av enhetschef Maria Widemo.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit handläggarna Peter Dalin och Madeleine Larsson samt miljöjurist Cecilia Almström.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För Naturvårdsverket

Fredrik Hannerz

Maria Widemo

Detta beslut får enligt 6 kap. 8 § miljöbalken inte överklagas särskilt.